

Vážení čtenáři, toto číslo *Živy* obsahuje pro „časopis přírodnický“ trochu netradiční cyklus článků věnovaných jednomu území. Sice ne území jen tak ledajakému – Českému krasu, ležícímu příhodně téměř za humny našeho hlavního města. Krajinu Českého krasu zná nejspíš každý český přírodovědec pro nebyvalou koncentrací zajímavých fenoménů geologických, paleontologických, geomorfologických i ekologických a na ně navázané bohatosti botanické a zoologic-

ké. Ale přesto, neposouvá se zřetel *Živy* od vědy k vlastivědě, neméně zajímavé, ale pokryté jinými časopisy? Věříme, že nikoli. Velká témata současnosti jako krize biodiverzity a změny klimatu se nutně projevují v lokálním měřítku. Český kras je tedy příkladem, modelem k obecnějšímu poznání těchto jevů. Samotným objektem výzkumu zůstává tak trochu také. Články této *Živy*, věříme, pokrývají obojí – obecné biologické jevy zkoumané a prezentované na příkladu území Českého krasu, i vyzdvíže-

ní místních zajímavostí, místní floristické a faunistické evidence v širším kontextu. Obojí je uplatnitelné a uplatňované v praxi ochrany přírody, a ne nadarmo oslavil Český kras v r. 2022 padesátileté výročí existence chráněné krajinné oblasti. Je to „krajinná“ oblast v pravém slova smyslu, přírodní hodnoty jsou zde po tisíciletí nerozlučně spjaté s tradiční kulturní krajinou pastvin a světlých lesů. Zveme vás tedy nejen ke čtení příspěvků, připravovaných u příležitosti tohoto významného výročí, ale i k vašim vlastním výletům do krajiny Českého krasu.

Jindřich Prach, Lucie Juříčková
a redakce *Živy*

Otakar Brázda

Antonín Frič – přírodovědec, učitel, organizátor

Textem Fričova článku v *Národních listech* z 10. srpna 1884 připomněl Josef Růžička v loňském ročníku *Živy* (2022, 3: LXV–LXVI) výročí 190 let od narození tohoto významného přírodovědce, geologa, paleontologa, zoologa, zakladatele české hydrobiologie a ichtyologie, ředitele Národního muzea a vysokoškolského profesora. Kulaté jubileum si jistě zaslouží podrobnější připomenutí. Stoletého výročí Fričova úmrtí vzpomínal v *Živě* Jan Janko (2013, 6: CXVII–CXVIII).

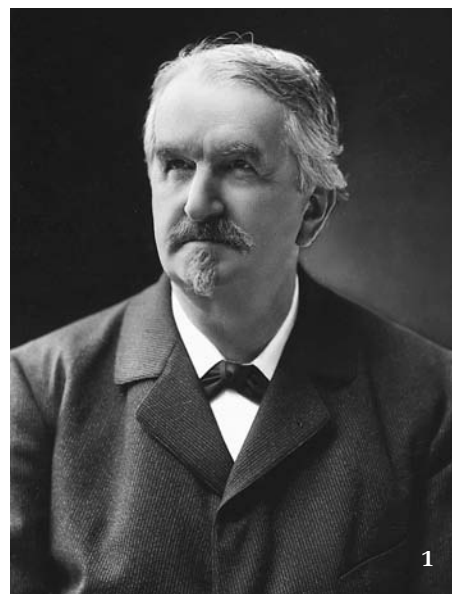
Antonín Jan Frič se narodil 30. července 1832 jako syn Josefa Františka Friče, docenta právnické fakulty české univerzity, známého jako odvážného obhájce Karla Havlíčka Borovského. Josef F. Frič vybudoval české právnické názvosloví. V revolučním r. 1848 byl členem Svatováclavského výboru. Byl též poslancem Zemského sněmu. Matka Antonína byla Johanna rozená Reissová. Její otec Antonín Reiss přišel do Čech v podstatě jako uprchlík z Porýní, tedy z politicky nestabilní oblasti, v období napoleonských válek, a našel uplatnění v Rožmitále pod Třemšínem v místních železárnách. Rožmitál tvořil součást panství, jehož hlavou byl pražský arcibiskup Salm. Předchozím Salmovým působištěm byl Trevír, odkud přišel do Prahy, a s ním se přistěhovalo několik rodin jeho zaměstnanců. Reissovi se s českým prostředím rychle sžili a již druhá generace se cítila zcela česky. Po příchodu z Rožmitálu do Prahy se rodina pohybovala v okruhu českých vlastenců. Tam si také nejen Johanna, ale i její dvě sestry našly manžele. Karolína se stala chotí lékaře Václava Staňka, poslance českého sněmu a přítele Jana Evangelisty Purkyně. Antonie se provdala za básníka Františka Ladislava Čelakovského, jako spisovatelka si zvolila pseudonym Bohuslava Rajská. Fričovi byli patricijskou, vlasteneckou, respektovanou rodí-

nou. V jejich domě se setkávali významní umělci, vědci a politici.

Návštěva muzea v dětství rozhodla o jeho životě

J. F. Frič jako pokladník Matice české docházel do staré muzejní budovy v Nosticím paláci Na Příkopě v doprovodu svého desetiletého synka Antonína, jehož život byl od té doby s muzeem nerozlučně spjat.

Antonín po maturitě vstoupil v r. 1851 na právnickou fakultu, kam ho směřoval jeho otec. Představa, že mu život vyplní práce s paragrafy a dny bude prožívat v šerých prostorách kanceláří a soudních síní, se mu ale líbila čím dál méně. V jeho zvědavé duši sílila touha cestovat a poznávat svět. Tak vzniklo romantické přání stát se loďním lékařem na zaoceánské lodi. S muzeem však spojení udržoval už jako student právnické fakulty a na doporučení rodinného přítele J. E. Purkyně získal v r. 1852 místo neplaceného asistenta, později kustoda zoologického oddělení (obr. 3). Na jaře 1856 uskutečnil pro muzeum sběratelskou výpravu do Dalmácie, jejíž průběh přiblížil podrobněji v *Živě* (1857, 1: 92–94) a k výsledkům se vrátil i v článku v *Živě* r. 1864 (4: 289–308). V r. 1854 opouští práva a se souhlasem otce se zapisuje na lékařskou fakultu. Zde promuje v r. 1860 a přijímá místo asistenta v Purkyněově fyziolo-

1 Antonín Jan Frič (30. července 1832 až 15. listopadu 1913), přírodovědec širokých zájmů, zasloužil se o rozšíření sbírek Národního muzea.

gickém ústavu. Aktivní, důkladný a systematické práci navyklý Antonín se tam necítí dobře. Purkyně plný nových nápadů a podnětů zařazuje do svých výzkumných plánů stále další témata a takové současné rozpracování mnoha úkolů dlouho nevedoucích k cíli Antonínově pojetí vědeckého výzkumu nevyhovuje. I když si práci s mikroskopem oblíbil jako velmi zajímavou, nakonec se rozhodl po dvou letech fyziologický ústav opustit. Jako Purkyňův asistent stačil ještě uskutečnit studijní cesty do Vídně, Budapešti, Berlína, Mnichova, Stuttgartu, Štrasburku, Paříže a Londýna, o čemž sepsal cestepis do Purkyňovy *Živy* (1861, 2: 121–144 a 3: 193–210). Navštívil také Dánsko a Holandsko.

Za svého působení u Purkyně dosáhl výsledků, které byly podkladem pro jeho habilitaci ze srovnávací anatomie a fyziologie v r. 1863. K odchodu z fyziologického ústavu přispěla nabídka polytechnického ústavu (předchůdce dnešního Českého vysokého učení technického v Praze) přednášet zoologii a paleontologii. Příklon k přírodním vědám ovlivnily vzpomínky na mladá léta, kdy prožíval letní měsíce u strýce na Hluboké, kde ho lesníci seznámili s flórou i faunou kraje, naučili ho poznávat